

Korkeakoulujen tietomallin muutostarve:
opinto-oikeus / opiskeluoikeus

Kooste keskustelusta ja vaihtoehdot ratkaisuehdotukseksi

Synergiaryhmän työpaja 24.9.2012

Paula Merikko

Tausta

- Intressi pitää korkeakoulujen tietomalli yhtenäisenä ja ristiriidattomana suhteessa lainsäädäntöön
- Korkeakouluja koskevassa lainsäädännössä käytetään termiä opiskeluoikeus (yliopistolaki 2009/558 ja ammattikorkeakoululaki 2003/351).
- Opinto-oikeus on erityisesti yliopistosektorilla käytetty termi, vaikka jo 1997 yliopistoasetuksessa ja 2005 yliopistolaissa puhuttu opiskeluoikeudesta
- Lainsäädäntötyöhön pitää saada takaisinkytkentä: Jos lakitekstissä muutetaan termejä, käsitteitä tai määritelmiä, lainsäätäjän tulee olla tietoinen aiheutuvista tietomalli-, järjestelmä- ym. muutoksista ja niiden kustannuksista

Tavoite

- Tietomallissa käsitteen 'opiskelu-oikeus' synonyymiksi on kirjattu 'opinto-oikeus'. Avoimet kysymykset:
 - Ovatko käsitteet synonyymeja?
 - Jos kyllä, onko opinto-oikeus tarpeen nostaa ensisijaiseksi termiksi?
 - Jos ei, mihin eri käsitteisiin termeillä viitataan?
 - Tuleeko käsittemuutoksen vaikuttaa tietokantatauluihin asti?
- Työpajatyöskentelyn tavoite: Synergiaryhmä tuottaa KOKOA-koordinaatioryhmälle ratkaisuehdotuksen tietomallin mahdollisista muutoksesta

Muutoksen laajuus

- Termi 'opinto-oikeus' esiintyy käsittemallissa 9 käsitteenimessä
 - Opinto-oikeuden asema
 - Opinto-oikeuden ensisijaisuus
 - Opinto-oikeuden peruste
 - Opinto-oikeuden päättymisen syy
 - Opinto-oikeus
 - Opinto-oikeusjakso
 - Opinto-oikeusjakson opintojakso
 - Opinto-oikeusjakson opintokokonaisuus
 - Opinto-oikeusjakson sivuaine
- Tietomallista johdetun tietokannan tasolla tauluihin opinto-oikeus ja opinto-oikeusjakso kohdistuu toistakymmentä viittausta, jotka on nimetty kohdetaulun mukaan.

Synonyymejä vai ei?

- Keskustelua eri merkityksistä
 - Opiskelu-oikeus = tutkinnonsuoritus-oikeus, oikeus opiskella jossain oppilaitoksessa (laajempi käsite)
 - Opinto-oikeus = oikeus tiettyihin opintoihin tietystä tarjonnasta, jonkin karsinnan kautta, esim joustava opinto-oikeus, erillisopinto-oikeus, tietyn kurssin suoritus-oikeus (suppeampi käsite)
 - Opiskelu-oikeus yhdessä oppilaitoksessa voisi siis sisältää useita opinto-oikeuksia
- Lakia ei ole kirjoitettu ajatellen soveltamista tietomallitasolle. Laki painottuu käsittelemään tutkintotavoitteista koulutusta.
 - Vaikka Yliopistolain 41 § Opiskelu-oikeus rajautuu kuvaamaan vain tutkintotavoitteista opiskelua, ei tule päätellä, että opiskelu-oikeus-termi koskee vain näitä – opiskelijoita eivät ole vain tutkinto-opiskelijat.
 - Tietomallissa pystyttävä johdonmukaisesti käsittelemään kaikki erityyppiset opiskelu-oikeudet ja käyttämään niistä samaa termiä, ettei seuraavaksi tarvittaisi ei-tutkintotavoitteisiin koulutuksiin jotakin muuta termiä opiskelu-oikeuden tilalle.

Pilottikorkeakoulujen haasteita

- Korkeakoulu, joka tietovarastossaan käyttää tietomallia tuotantokäytössä ja haluaa jatkossakin noudattaa mallin käsitteistöä ja määritettyjä konversiosääntöjä, joutuu tekemään suuritoisia muutoksia mm. tietokantaansa, kantaa populoiviin latauksiin, sekä kantaa hyödyntäviin näkymiin.
- Synergiaryhmässä 24.8.2012 päätettyä: Kokonaisuuden kannalta mahdolliset muutokset on tehtävä nyt, ennen kuin tietomalli otetaan käyttöön kaikissa korkeakouluissa (VIRTA), vaikka se aiheuttaisikin muutostöitä pilottikorkeakouluissa.

Ratkaisuehdotus KOKOA-koordinaatioryhmälle:

Käsitteenimi

- Kummallakin termillä tarkoitetaan oikeutta opintoihin eli opiskeluun sekä tutkintoon johtavassa, että muunlaisessa koulutuksessa, joten **termejä on kohdeltava saman käsitteenimen synonyymeinä.**
- Jotta tietomalli on yhtenäinen lainsäädännön kanssa, termi **'opiskelu-oikeus'** on **nostettava ensisijaiseksi käsitteenimeksi.** Termi 'opinto-oikeus' tulee säilyttää toissijaisena käsitteenimenä.

Ratkaisuehdotus KOKOA-koordinaatioryhmälle: Tietokantataulut

• Vaihtoehto 1. **Taulunimiä ei muuteta**

- Tietomalliin tehtävä muutos koskee vain käsiteneimeä, joten se voidaan tehdä muuttamatta tietomallista johdettavan tietokantarakenteen taulun nimeä.
- Pilottikorkeakoulut voivat käyttää tauluniminä termin toissijaista synonyymiä, jolloin niiden ei tarvitse implementoida muutosta omiin lähdejärjestelmiinsä. Näin tehdessään korkeakoulut sitoutuvat muuttamaan tiedot tietomallin muotoon toimittaessaan tietoja järjestelmiensä ulkopuolelle.
- Termin muuttamista suositellaan tällöinkin loppukäyttäjien näkyymiin, mikä edesauttaa hidasta terminologian yhtenäistymisprosessia
- Teknisenä ratkaisuna synonyymitoiminnot

• Vaihtoehto 2. **Taulunimet muutetaan**

- Vaikka tietomalliin tehtävä muutos koskee käsiteneimeä, myös tietomallista johdettavan tietokannan taulut on nimettävä uudelleen yhdenmukaisesti.
- Pilottikorkeakoulujen tulee implementoida muutokset järjestelmiinsä, jotta tietokannat pysyvät jatkossakin hallittavina. Myös tietokantaskriptit säilyvät yhteensopivina, kun eri kannoissa on käytössä samat nimet.